

ДОДАТОК А

Копії публікацій

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ: ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Колективна монографія

Харків 2021

УДК 330.131

*Рекомендовано Науково-технічною радою
Харківського національного університету радіоелектроніки
(протокол № 13 від 18.11.2021)*

Рецензенти

Отенко В.І., доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Тульчинська С.О., доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Трохимець О.І., доктор економічних наук, професор, Класичний приватний університет.

Сучасні економічні стратегії: інновації, безпека та сталий розвиток: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової, д.е.н., проф. І.В. Колупаєвої, к.е.н., доц. О.В. Мурзабулатової Харків: ХНУРЕ, 2021. 296 с.

ISBN 978-966-659-336-1

Монографію присвячено дослідженню проблем господарювання економічних агентів на всіх рівнях управління та питанням забезпечення економічної безпеки діяльності окремих підприємств, галузей, регіонів та країни в цілому. Монографія є результатом теоретичних і практичних досліджень з удосконалення науково-методичного забезпечення функціонування суб'єктів господарювання на мікро- та макроекономічному рівнях.

Монографія базується на матеріалах II-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта».

Монографія призначена для науковців, викладачів, аспірантів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

Відповідальність за зміст та достовірність матеріалів несуть автори. Редакція залишає за собою право не публікувати матеріали, що не відповідають формату видання, а також істотно змінювати зміст текстів за узгодженням з автором. Думка авторів може не співпадати з думкою членів редколегії.

ISBN 978-966-659-336-1

DOI: 10.30837/978-966-659-336-1

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2021

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2021

© Колектив авторів, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
-------------------	----------

РОЗДІЛ I

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

<i>Kolupaeiva I.V., Polozova O.O.</i>	
ROLE AND IMPORTANCE OF INFORMATION SYSTEMS IN THE ECONOMY.....	11
<i>Ovsiuchenko Y.V., Peresada O.V.</i>	
SYSTEMATIZATION OF THE CREATIVE PROCESS IN MANAGEMENT.....	16
<i>Sheiko I.A., Kurdenko O.V.</i>	
INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE.....	21
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i>	
GROWTH POTENTIAL OF UKRAINIAN MACHINERY AS A TOOL FOR EXPORT DIVERSIFICATION.....	29
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i>	
IT SECTOR AS A DRIVER OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND INVESTMENT GROWTH IN UKRAINE.....	37
<i>Бабайлов В.К., Мурзабулатова О.В.</i>	
РОЗРОБКА ГЛОБАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ЛОГІСТИКИ.....	44
<i>Геслева Н.В., Протюк Г.В., Ришко Ю.М.</i>	
ПРОГНОЗУВАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ НА РИНКУ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ.....	51
<i>Діденко Є.В.</i>	
ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ.....	60
<i>Костін Ю.Д., Швидкий В.А.</i>	
СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ.....	69

Лебедева Н.А.

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ.....	81
--	-----------

Мусієнко В.О.

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ЗНАННЯМИ – ДЖЕРЕЛО КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ.....	88
---	-----------

Мусієнко В.О., Образкова І.В.

МЕТОДИКА ВИБОРУ ОБ'ЄКТА ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	93
---	-----------

Степанова О.В.

МЕТОДИКА БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	99
---	-----------

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Kolupaieva I.V., Abdulsamad Al-Dhabab

THEORETICAL ASPECTS OF CRISIS MANAGEMENT OF ENTERPRISES.....	110
---	------------

Kolupaieva I.V., Afolabi Ibrahim F.O.

MODELS OF ACCESSING CRISIS MANAGEMENT IN TERMS OF COVID-19 PANDEMIC: A FOCUS ON NIGERIAN ENTERPRISES.....	116
--	------------

Kolupaieva I.V., Polozov M.O.

IMPLEMENTATION OF INFORMATION TECHNOLOGY MANAGEMENT AT THE INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	122
---	------------

Pribylnova I.B., Muzychenko A.S.

PRACTICAL APPROACHES TO BUSINESS VALUE ASSESSMENT.....	128
---	------------

Polozova T.V., Kyslichenko A.P., Mokhammed Rabeakh

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH OF DIAGNOSTICS OF INNOVATION AND INVESTMENT POTENTIAL OF THE ENTERPRISE.....	136
---	------------

Polozova T.V., Kutsenko Y.A., Alzoubi Laith Abdel Karim Mohammad

THE CONCEPT OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE.....	142
---	------------

<i>Довгопол Н.В., Ігуменцева Н.В.</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДНОСИНАМИ У ПРОЄКТНІЙ ГРУПІ.....	151
<i>Кириї В.В., Водолажченко Д.С.</i>	
ОЦІНКА СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧІ КОМІВОЯЖЕРА ЗА УМОВ НЕЧІТКИХ ДАНИХ.....	160
<i>Полозова Т.В., Бессараб Д.І.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	165
<i>Полозова Т.В., Бобко Н.В.</i>	
АЛГОРИТМ ПОБУДОВИ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ МЕРЕЖІ ПІДПРИЄМСТВА.....	172
<i>Полозова Т.В., Кравченко М.В.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	178
<i>Полозова Т.В., Прокопенко В.Ю., Гаджієва Саміра Анар кизи</i>	
ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМАНДИ ПРОЕКТУ.....	184
<i>Соколова Л.В., Аль-Фахор Ескндер Суліаман Салти</i>	
ВИЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО СТАБІЛЬНОСТІ.....	191
<i>Соколова Л.В., Сажнева А.О.</i>	
ТЕОРЕТИЧНА ПЛАТФОРМА ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	201
<i>Соколова Л.В., Сичова Т.Ю.</i>	
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙНО-ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ФОРМУВАННЯ.....	206
<i>Тохтаміш Н.І., Книшов Д.С.</i>	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНИХ ЗАХОДІВ.....	214

РОЗДІЛ 3
БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ ТА МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Peresada O.V., Pribylnov A.O.

**ASSESSMENT OF THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF
 SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE CONDITIONS
 OF DIGITALIZATION.....** 221

Діденко Є.В., Соломаха І.С., Косінов А.Л.

**НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ІТ-РИЗИКАМ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ
 БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....** 230

Кириї В.В., Міщеріна Н.В.

**КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
 БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....** 236

Кириї В.В., Башкатов В.А.

**КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-
 ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....** 242

Кириї В.В., Фастов М.М.

**ВАЖЛИВІСТЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
 ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....** 247

Колупаєва І.В., Шапошник Б.В., Ткаченко А.Г.

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РИЗИКУ В СИСТЕМІ
 ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....** 253

Мусієнко В.О., Клименко Д.О., Мандзіна В.І.

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
 БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....** 260

Полозова Т.В., Обеїд Лара Ходор, Мамедов Руфат Гаїб огли

**УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
 ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....** 266

Полозова Т.В., Сабіров С.С., Сеїдова Г.М.

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
 БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....** 272

Соколова Л.В., Литвинова А.В.

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ
 ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....** 281

Солодкий В.С.

**СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ КОНКУРЕНТНОЇ
 РОЗВІДКИ ПІДПРИЄМСТВА.....** 287

Кириї В.В.,

к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики

та управління економічною безпекою,

Харківський національний університет радіоелектроніки

Міщеріна Н.В.,

студент,

Харківський національний університет радіоелектроніки

КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Широкий розвиток стратегічного планування та маркетингових досліджень у діяльності підприємств протягом останньої чверті XX століття став запорукою ефективності функціонування підприємств, бізнесу та галузей. Застосування стратегічного планування своєї діяльності обумовило необхідність використання інформації для прийняття стратегічних рішень та обумовило необхідність планувати інформаційні ресурси, використовувати специфічні методи її обробки та представлення. Важливими складовими всього цього процесу були аналіз конкурента, споживача та постачальника. Більшість компаній не були готові до того, щоб збирати та аналізувати інформацію на систематичній, рутинній, повсякденній основі. Таким чином конкурентна розвідка з'явилася як методологія збирання та обробки інформації для стратегічного планування та забезпечення конкурентних переваг компаній на ринку.

Серед західних учених, які приділили увагу дослідженню теоретичних і практичних питань конкурентної розвідки слід відзначити Б. Джілада, М. Інґліша, Стівена Х. Міллера, В. Плетта, Джона Е. Прескотта та ін.

Сама концепція конкурентної розвідки існувала вже давно, але втілювалася в життя та оформилася лише в середині 90-х років. Подібно до багатьох

інноваційних і свіжих ділових ідей, загальне прийняття конкурентної розвідки бізнес-середовищем було досить повільним. І сама конкурентна розвідка еволюціонувала повільно, але зробила різкий ривок останні кілька років.

Конкурентна розвідка – найважливіший інструмент мінімізації ризиків та забезпечення прибутків, оскільки в певному сенсі це система «франнього попередження» про наміри конкурентів, можливі зміни на ринку, можливі результати впливу політичних технологій на підприємницьку діяльність. За словами автора «Біблії конкурентної розвідки», американського журналіста Л. Каханера: «Конкурентна розвідка, подібно до потужного радару, вловлює нові віяння в бізнесі, відстежує можливості, що з'являються, і попереджають про небезпеки, що насуваються»[6].

Конкурентна розвідка вирішує завдання, яке зазвичай ставлять інвестори перед менеджментом:

- ухилятися нерационального використання капіталу та інших ресурсів,
- приймати обґрунтовані рішення, що унеможливають кризу та банкрутство підприємства.

Зазначені помилки найчастіше відбуваються під час прийняття рішення топ-менеджерами, які ґрунтуються на невірних уявленнях і припущеннях та не мають достовірної інформації. Виходячи з актуальності та динамічності розвитку ринку підрозділи конкурентної розвідки активно зміцнюють свої позиції у структурі сучасних компаній у всьому світі, як великих, і маленьких.

Незалежно від спадів на світовому ринку, сектор бізнес розвідки зростає. IBM, Xerox, Motorola, Merck, Intel, Microsoft – це лише кілька з багатьох транснаціональних корпорацій, які зробили конкурентну розвідку одним з видів своєї базової діяльності. Перший підрозділ, створений спеціально для реалізації принципів та методів конкурентної розвідки з'явився у компанії «Motorola» у 1983 р. Творцем цього підрозділу був Ян Херрінг. Щороку компанії зі світовим ім'ям витрачають близько 10 млрд. доларів на потреби конкурентної розвідки. Нижче, на рис.1 узагальнено фактори зростання ролі конкурентної розвідки.

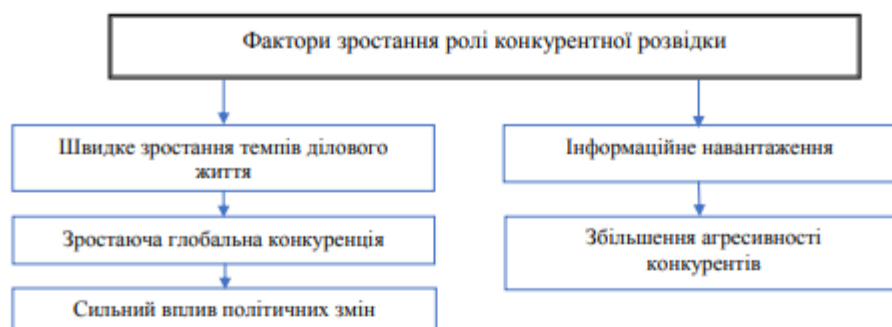

Рисунок 1 – Фактори зростання ролі конкурентної розвідки

Джерело: складено авторами

Отже, конкурентна розвідка не просто інструмент дослідження конкурентного середовища. Це актуальний бізнес-процес, що виник на стику економіки, юриспруденції та спеціальних розвідувальних дисциплін та прийомів з воєнних наук.

Об'єктами дослідження конкурентної розвідки є юридичні особи, наприклад, недержавні організації у вигляді приватної фірми, комерційного банку, акціонерного товариства; фізичні особи, наприклад, керівник фірми-конкурента; ситуації, тенденції у тому чи іншому сегменті ринку.

Основна сфера діяльності конкурентної розвідки – конкурентне середовище.

Мета конкурентної розвідки – інформаційно-аналітична підтримка прийняття оптимального управлінського рішення, що забезпечує досягнення конкурентної переваги над ринку.

Головні завдання конкурентної розвідки полягають у:

- безперервному моніторингу та зборі відкритої інформації про конкурентне середовище; аналітичній обробці отриманих із усіх можливих інформаційних джерел даних;
- подання результатів обробки інформації у вигляді аналітичного звіту керівництву для прийняття управлінських рішень;
- зберігання та розповсюдження результатів.

У сучасній «концепції конкурентної розвідки» як інструменту досягнення конкурентних переваг використовується модель «п'яти сил» М. Портера, які керують конкуренцією у галузі та характеризують стан конкурентного середовища. Ця модель також використовується для виявлення потенційних загроз щодо фірми та планування власних дій з їх врахуванням. Ось ці «п'ять» сил:

- загроза із боку існуючих конкурентів;
- загроза появи товарів-замінників або послуг-замінників, конкурентоздатних з погляду ціни;
- загроза появи нових чи потенційних конкурентів;
- загроза з боку постачальників сировини та комплектуючих;
- загроза з боку споживачів товарів та послуг.

Висновки, що формуються в результаті діяльності департаменту конкурентної розвідки, використовуються як прийняття тактичних рішень, так вироблення стратегічних напрямів розвитку підприємства. Конкурентна розвідка широко використовує прийоми та методи стратегічного планування, що дає змогу отримувати комплексне уявлення про ситуацію на ринку та уточнювати позиції, на які компанія може претендувати. Значну кількість методів працівники відділів конкурентної розвідки черпають із арсеналу засобів маркетологів, чий зусилля спрямовані головним чином на виявлення та аналіз споживчого попиту в тому чи іншому сегменті ринку.

Аналіз практики свідчить про те, що підприємства, які усвідомлюють цінність та необхідність конкурентної розвідки, виявляють найбільший інтерес до наступних відомостей про своїх конкурентів: інформації, що компрометує; про укладення контрактів; перепродажу комерційних секретів; інформації, що сприяє захопленню ринків збуту та сировини [1].

Їх цікавлять також фінансове становище конкурентів та партнерів, фінансові звіти та прогнози, можливості доступу до інформаційних мереж, маркетинг та стратегія цін, умови продажу фірм та можливість їх злиття, технічна специфікація продукції, перспективи розвитку фірми, система безпеки

фірми, організаційна структура фірми, провідні фахівці, фінансові операції конкурентів та партнерів, замовники та постачальники, звіти про реалізацію продукції та їх ціни, введення в дію нових виробничих потужностей, модернізація та розширення діючих, об'єднання з іншими фірмами, стратегія та тактика ведення бізнесу конкурентами.

Також до інформації, що представляє інтерес входять юридичний та фінансово-економічний аналіз запланованої комерційної операції, аналіз об'єктивних можливостей партнерів та учасників угоди (платоспроможність, правоздатність тощо), суб'єктивні характеристики партнерів та учасників (імовірність обману, професійна грамотність тощо), виявлення зв'язків з кримінальними структурами, ступінь контролюваності партнерів та учасників угоди, визначення форм і способів захисту використовуваних коштів та майна (технологія переміщення коштів та товарів, можливість та оформлення застави тощо), а також методів контролю за окремими сторонами угоди на всіх її етапах, протидія спробам завдання шкоди від сторонніх юридичних та фізичних осіб. Узагальнення інформаційного циклу конкурентної розвідки представлено на рис. 2.

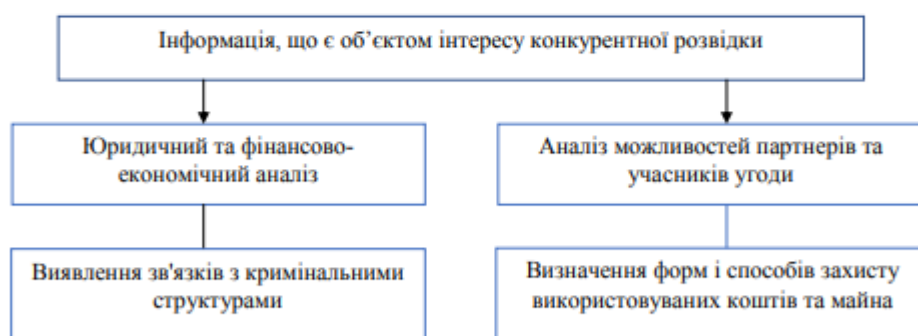

Рисунок 2 – Інформація відділу конкурентної розвідки

Джерело: розроблено авторами

Слід зазначити, що бурхливий розвиток на підприємствах підрозділів конкурентної розвідки обумовлений низкою зовнішніх факторів – інтенсивний розвиток технологій та ринків, індивідуалізація ринків та більша доступність до конфіденційної інформації в наслідок активного розвитку апаратного та технологічного обладнання – та внутрішніх факторів – бажання компаній боротися за споживачів визначило активність розвитку конкурентної розвідки як елементу фінансово-економічної безпеки підприємства.

Перелік джерел посилання

1. Прескотт Дж., Миллер Ст. Конкурентная разведка: Уроки из окопов. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2004. 336 с.
2. Землянов В. Своя контрразведка: Практическое пособие. Минск: Харвест, 2004. 416 с.
3. Хант Чальз, Зартарьян Вахе. Разведка на службе вашего предприятия. Киев: Укрзкордонвизасервис, 1992. 160 с.
4. Херринг Я. Сколько стоит ваша конкурентная разведка?: *CI magazine*. Март-апрель, 2007. № 2. С. 6.
5. Сайт академии бизнес-разведки Fuld – Gilad. URL: <http://www.academyci.com/>.
6. Сайт академии бизнес-разведки Fuld-Gilad-Hemng Academy of Competitive Intelligence (Кембридж, штат Массачусетс, США). URL: <http://www.academyci.com/>.